

Z odborné literatury

Malina L. Antihistaminika a antimalarika v dermatologii. Praha: Maxdorf 2005. 82 stran. ISBN 80-7345-065-8

Tento třetí svazek edice Farmakoterapie pro praxi se stručnou formou zabývá antihistaminiky a antimalariky používanými v dermatologii.

Již v předmluvě editora je zdůrazněna klíčová úloha antihistaminik pro rozvoj farmakologického výzkumu i farmaceutického průmyslu. Je zde vzpomenut Daniel Bovet, tvůrce prvního antihistaminika Anterganu (1942) a nositel Nobelovy ceny za zásadní přínos k moderní farmakologii za rok 1957.

Antihistamika jsou v každodenní dermatologické praxi velmi často preskribována, po kortikoidech a lokálních antimykotických prostředcích nejčastěji. Jsou potřebná u chronických stavů a mohou se podílet na záchraně nemocných ohrožených na životě akutně probíhajícími alergickými reakcemi. Kromě znalostí mechanismů jejich působení je však nutné osvojit si také znalost jejich interakcí s řadou jiných lékových skupin, jejich vedlejší účinky apod.

V části věnované antimalarikům zdůrazňuje autor jejich nezastupitelnost v léčbě některých vzácnějších dermatóz.

Nyní k vlastní publikaci. Výše uvedená problematika je popsána v 11 kapitolách, po úvodu jsou v kapitole druhé popsány vlastnosti a účinky histaminu a typy histaminových receptorů, kapitola třetí je věnována vlastním antihistaminikům a jejich dělení podle farmakologického působení, dále jejich chemickým a farmakologickým charakteristikám. Čtvrtá kapitola stručně pojednává o některých chorobách léčených antihistaminiky. V části Pruriginózní dermatózy je přece jen poněkud spekulativní zařazení psoriázy mezi tato onemocnění. Přínosné jsou další kapitoly věnované kontraindikacím a lékovým interakcím při celkovém podávání antihistaminik H1, stejně jako léčbě antihistaminiky H1 u dětí. Text je zde doplněn účelnou tabulkou s dávkováním. Závěrečná část věnovaná omylům při léčbě antihistaminiky mi svými dvěma větami připadá příliš stručná i na tento typ publikace.

Kapitoly 9–11 jsou věnovány antimalarikům. Je zde popsána jejich chemická struktura a nastíněny možné mechanismy léčebných účinků. Následuje přehled chorob v derma-

tologii léčených antimalariky. Ve skupině zastoupené chronickým diskoidním erytematodem, chronickou polymorfní fotodermatózou a porphyria cutanea tarda jsou antimalarika v podstatě léky první volby. U dalších diagnóz, včetně některých nespecifických granulomů, jsou jen jednou z léčebných možností. Následuje poměrně obsáhlá část věnovaná nežádoucím účinkům antimalarik – včetně poruch zrakové ostroty při jejich dlouhodobějším podávání.

V příručce je i 6 barevných ilustrací několika popsanych dermatóz. Je otázkou, zda tu nejsou spíše na úkor textové části.

Publikace vcelku splňuje požadavky na tento typ odborné literatury a může posloužit k rychlé rámcové orientaci v dané problematice.

*doc. MUDr. Vladimír Vašků, CSc.
I. dermatovenerologická klinika
LF MU a FN u sv. Anny
www.fnusa.cz
e-mail: vladimir.vasku@fnusa.cz*

Doručeno do redakce: 3. 1. 2006

Malina L. Fotodermatózy. 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf 2005. 206 stran. ISBN 80-7345-039-9.

Publikace se zabývá důležitou součástí dermatologie a ve svém druhém vydání má podstatně rozšířeny části věnované patofyziologii a léčbě fotodermatóz. Problematika je zpracována v 31 kapitolách. Po úvodu ve 2. kapitole autor popisuje fyzikální vlastnosti solární radiace, působení světla na kůži včetně fotochemie kožních biomolekul. V další části věno-

vané klimatologii jsou pro hodnocení radiačních účinků slunce zdůrazněny faktory časové, geografické a meteorologické, jejichž zohlednění je důležité nejen pro terapii fotodermatóz, ale i pro volbu nejvhodnější fotoprotekce. V následujících kapitolách jsou uvedeny technické principy a přehled umělých zdrojů ultrafialového záření – tepelných zá-

řičů, výbojek a zářivek a principy dozimetrie moderními radiometry. Dále je stručně pojednáno o účincích UV záření na kůži; následují kapitoly o melanogeneze a stárnutí kůže pod vlivem světla. Část zabývající se fotoimunologií je zaměřena na dopad záření na různé buněčné typy imunitního systému v kůži, změny na úrovni cytokinů i molekulárně

biologické aspekty těchto dějů. Jen poněkud mlhavá se mi jeví být pasáž věnovaná změnám na úrovni Langerhansových buněk po ozáření UV světlem. Ve statí o kancerogenním působení světla je zdůrazněn význam přetížení buněčných reparačních mechanismů v tomto procesu. Následně je v širších ekologických souvislostech popsáno působení ozonu jako ochranného činitele vůči účinkům UV záření. Kapitola věnovaná kožním fototypům je poněkud stručná a chybí mi zde fenotypy kůže u jednotlivých fototypů. Také zmínka o nultém fototypu, tedy albinovi, by byla vhodná.

Následuje klasifikace fotodermatóz a poté v 10 kapitolách přehled nemocí a stavů světlem navozených a udržovaných, tedy idiopatických fotodermatóz, fotodermatóz sekundárních, syndromů spojených s nestabilitou DNA, teleangiektatických syndromů, léky navozené fotosenzitivity, fototoxických a fotoalergických

reakcí, fytofotodermatitid, porfyrií a pseudoporfyrií. V kapitole o sekundárních fotodermatózách by bylo možné polemizovat s formulací o časté přítomnosti projevů kožních T-buněčných lymfomů ve světle exponovaných oblastech kůže. U časných stádií kožních T-buněčných lymfomů je tomu přímo naopak, především proapoptotickým účinkem světla na buňky lymfomu v kůži.

V následujících 2 kapitolách je přehledně popsán vyšetřovací postup u fotosenzitivního pacienta a postup při provádění fotoepikutánních testů. Důkladně je zpracována problematika fotoprotekce s přehledem fotoprotektivních prostředků k zevnímu a celkovému použití. Zde jsou také uvedeny zásady fotoprotekce u fotodermatóz se zdůrazněním účinné ochrany proti širší oblasti UV světla (vykřývající i UVA záření). Kapitola fototerapie a fotochemoterapie podává přehled léčebných možností a stručně popisuje mecha-

nizmy působení této léčby. Seznam indikací se mi však zdá být příliš stručný a heslo některé fotodermatózy by, právě v intencích této knihy, bylo vhodné přesně specifikovat. Dále je pojednána fotobalneoterapie. Popsaná fototerapie a fotodynamická fototerapie jsou již metodami do léčby fotodermatóz přímo nezasahujícími. Kniha je účelně doplněna ilustracemi a názornou fotodokumentací. Lze také ocenit bohatost citací.

Autor, prof. MUDr. L. Malina, DrSc., v této publikaci zpracoval dané téma zdařile, názorně a přehledně. Vzhledem k její aktuálnosti ji lze doporučit nejen dermatologům, ale široké lékařské veřejnosti.

*doc. MUDr. Vladimír Vašků, CSc.
I. dermatovenerologická klinika LF
MU a FN u sv. Anny
www.fnusa.cz
e-mail: vladimir.vasku@fnusa.cz*

Doručeno do redakce: 3. 1. 2006

Balíková M. Forenzní a klinická toxikologie. Laboratorní toxikologická vyšetření. Praha: Galén 2004. 140 stran. ISBN 80-7262-284-6.

Informační příručka je určena širokému okruhu čitateľov s cieľom poskytnúť záujemcom základnú orientáciu v komplexnej toxikologickej problematike.

Jednotlivé kapitoly sa postupne zaoberajú osudom jedu v organizme, laboratórnou diagnostikou akútneho otrávenia, vývojovými trendmi v analytickej toxikológii, rozdelení toxických látok

Zvláštna kapitola je venovaná osudu noxy (jedu) v organizme od cesty vstupu cez absorpciu, distribúciu, biotransformáciu až po jej elimináciu.

Podrobne, ale pritom veľmi prehľadne a názorne sú popísané mechanizmy biotransformácie liečiva noxy, ktoré tvoria najčastejšiu príčinu akútneho otrávenia (alkoholy, psychofar-

maká, analgetiká, chlórované uhľovodíky, drogy). Jednotlivé cesty odbúrania noxy spolu s metabolitmi toxických látok sú zobrazené vo viacerých prehľadných tabuľkách. Dôležitou praktickou informáciou sú terapeutické a toxické hladiny týchto látok s uvedením citačných zdrojov.

V ďalšej časti je uvedený všeobecný prístup k terapii akútneho otrávenia, vrátane prehľadnej tabuľky antidót, kde si však dovoľím pripomenúť v súčasnosti všeobecne veľmi rezervovaný až odmietavý postoj renomovaných medzinárodných toxikologických asociácií k výplachom žalúdka, ako i k neutralizácii pri požití lúhov a kyselín.

Veľká časť príručky je venovaná laboratórnej diagnostike otrávenia. Zdo-

raznený je cieľ toxikologického vyšetrenia a podrobne je popísaná systematická toxikologická analýza – logické zaraďovanie postupov, kde z čiastočných výsledkov vyplýva voľba ďalších postupov, ktoré budú nasledovať k identifikácii jedu. Autorka rozoberá problematiku analýzy jednotlivých biologických materiálov, ich množstvo a výpovednú hodnotu. Neoceniteľnou súčasťou je podrobné popísanie aktuálnych laboratórnych metód s dôrazom na ich výhody ako aj obmedzenia a dôležité sú aj naznačené vývojové trendy v analytickej toxikológii. Popisuje stratégiu toxikologického vyšetrenia pri rýchlej orientačnej identifikácii neznámej noxy, úskalia pri interpretácii skríningových výsledkov (falošná poziti-